

CONTABILITATEA – O REPREZENTARE NORMATIVĂ A REALULUI ECONOMIC?

CĂPĂȚINĂ-VERDEȘ Neli

CZU:657.1+657.37

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România

E-mail: neliverdes33@gmail.com

Abstract. Contabilitatea reprezintă instrumentul prin care este reflectată realitatea economică a unei entități. Rezultatul evidenței contabile este materializată sub forma informației pe care aceasta o generează. Scopul acestui studiu este orientat spre descrierea caracteristicilor calitative necesare a fi respectate în cazul informației financiare, pentru a fi considerată relevantă pentru utilizatori. De asemenea se va analiza impactul pe care îl poate avea aplicarea tehnicilor de contabilitate creativă asupra calității informației financiare, prezentate în rapoartele financiare anuale. Pentru atingerea obiectivelor propuse a fost efectuată o revizuire a literaturii de specialitate în ceea ce privește subiectul dat. Pe de o parte, contabilitatea a fost prezentată ca actor principal în furnizarea de informații utile, relevante și necesare în procesul decizional, pe de altă parte au fost prezentate argumente în ceea ce privește prezentarea unor informații financiare, folosind tehnici de contabilitate creativă, care distorzionează imaginea fidelă a poziției și performanței financiare a întreprinderii.

Cuvinte cheie: informația financiară, caracteristici calitative, contabilitatea creativă

JEL Classifications: M41

Introducere

Contabilitatea reprezintă instrumentul prin care este reflectată realitatea economică a unei entități economice. Fiind parte a mediului profesional al oricărei națiuni, aceasta are la bază norme, principii general acceptate, raționamente și practici profesionale. Rezultatul evidenței contabile este întru chipat sub forma informației pe care aceasta o generează, fie pentru uz intern – informația rezultată din contabilitatea de gestiune, fie destinată utilizatorilor externi – informația produsă de contabilitatea financiară.

Cantitatea, dar în același timp, calitatea informației financiare, reprezintă adevărata avere pentru societate. Evoluția societății noastre este determinată de creșterea continuă a necesității de informare. Dezvoltarea rapidă a tehnologiei în ultimele secole a condus la ideea că sec. al XXI-lea este secolul civilizației informației. Resursele limitate de pe planeta noastră ne-au impus să cuantificăm, să calculăm și să economisim, dorința de a supraviețui orientând omenirea la un comportament economic rațional (Horomnea et al., 2012).

Contabilitatea este acel *motor*, care generează informațiile ce stau la baza deciziilor, fie a unei persoane, familii, entități economice, națiuni sau chiar a întregii omeniri. Potrivit Federației Internaționale a Contabililor (*IFAC, International Federation of Accountants*): „O caracteristică distinctivă a profesiei contabile este asumarea responsabilității de acțiune în interesul public. Prin urmare, responsabilitatea profesionistului contabil nu se limitează exclusiv la satisfacerea nevoilor unui client sau ale unui angajator.”

Chiar dacă, la o primă vedere, informația prezentată de contabilitate este sub forma unor cifre, care de cele mai multe ori nu spun nimic concret, ea orientează utilizatorul în fundamentarea deciziilor. Nici un eveniment din mediul economic nu poate fi trecut cu vederea fără a fi înregistrat în contabilitate. Contabilul este considerat consilierul managementului dintr-o entitate, deoarece acesta dispune de abilitățile profesionale necesare folosind tehnici, instrumente și mijloace specifice contabilității pentru a oferi informația potrivită și utilă în luarea deciziilor (Horomnea et al., 2012). Scopul acestui studiu este orientat spre descrierea caracteristicilor calitative necesare a fi respectate în cazul informației financiare, pentru a fi considerată relevantă pentru utilizatori. De asemenea se va

analiza impactul pe care îl poate avea aplicarea tehnicilor de contabilitate creativă asupra calității informației financiare, prezentate în rapoartele financiare anuale. Pentru atingerea obiectivelor propuse se va realiza o revizuire a literaturii de specialitate în ceea ce privește subiectul dat.

Stadiul cunoașterii

Informația în prezent este considerată cel mai solicitat bun pe piață, deoarece cel care deține informația, deține și cunoaștere, iar cunoașterea înseamnă putere, potrivit lui Francis Bacon. Din perspectivă economică, contabilitatea este sursa principală de informație, deoarece aceasta o generează, fie pentru uz intern, fie pentru interes public.

Contabilitatea este instrumentul cel mai potrivit pentru reprezentarea realității economice a unei entități (Brewster, 2003), importanța acesteia fiind accentuată încă din antichitate, prin codul de legi al lui Hammurabi și continuând cu scribii care duceau evidența patrimoniului faraonilor din Egipt (Colasse, 2009). Mai târziu, Luca Pacioli, fiind considerat părintele contabilității, a reușit să ilustreze cu măiestrie practicile contabile din vremea sa în lucrarea "Summa de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalita" (Goldberg, 2001).

De-a lungul timpului unul din principalele obiective ale contabilității a fost de a satisface interesele utilizatorilor de informații financiare. După cum rezultatul activității contabile se materializează în rapoartele financiare, potrivit reglementărilor internaționale acestea trebuie să prezinte fidel situația poziției financiare a întreprinderii, precum și modificările care au intervenit asupra poziției financiare pe parcursul activității entității economice (IASB, 2010). Se prezumă că, atunci când acestea sunt elaborate, raportările financiare anuale prezintă realitatea economică a întreprinderii pe parcursul unei perioade de timp, realitate după care se conformează utilizatorii, care ulterior folosesc informațiile prezentate în aceste rapoarte, pentru luarea deciziilor.

Se consideră că din tot setul de informații care circulă în mediul economic, cea generată de contabilitate are un nivel de importanță ridicat, deoarece contabilitatea a fost recunoscută ca principala sursă de informare a unei națiuni (Mongestern, 1967, p. 143). Contabilitatea este fundamentată pe principii, norme și reglementări, precum și pe raționamentul profesional al contabilului, iar fructificarea activității acesteia constă în punerea la dispoziție a informației financiare relevante și utile celor care o solicită direct sau indirect.

După părerea lui Horomnea et al., 2012 "managementul modern nu poate fi conceput fără oferta informațională a contabilității". Autorii menționează faptul că schimbările continue din viața economică a unei entități fac în așa fel ca ceea ce a fost considerat valabil în trecut, va fi depășit în viitor, fiind necesară intervenția corectivă a profesionistului contabil. În aceste condiții se poate afirma că succesul și performanța unei entități economice depind în mare măsură și de activitatea contabilității (*Ibidem*).

La o primă vedere se pare că, dacă pe parcursul timpului informația contabilă a dobândit statutul de a fi cea mai de încredere pentru mediul economic, nivelul de complexitate al informației generate de contabilitate este nici pe departe unul redus, aceasta fiind adesea imprecisă și puțin utilă pentru utilizatori per ansamblu, deoarece nu este posibil a satisface necesitățile de informare a fiecăruia în parte, iar costurile pentru obținerea acesteia nu întotdeauna sunt relevante.

În realitate ar trebui să se întâmple cu totul altfel. Situațiile financiare, conform reglementărilor contabile și cadrului de raportare în contabilitate, respectând criteriile de calitate a informației financiare, trebuie să prezinte un minim de informație necesară pentru toate categoriile de utilizatori. Pot apărea probleme însă, în cazul pregătirii insuficiente a utilizatorului în domeniul economic sau a incapacității acestuia de a extrage informația cu adevărat relevantă pentru a o utiliza ulterior în procesul decizional.

Prin intermediul informației rezultate din activitatea contabilă se crează realitatea economică a unui fenomen. Contabilii, cel mai adesea se regăsesc în postura acelor indivizi care evaluează realitatea, prezentând-o așa cum este, însă există argumente pertinente în a se considera că aceștia construiesc realitatea economică a fenomenelor ținând cont doar de anumite aspecte, excluzându-le uneori pe cele mai importante (Morgan, 1988, p. 477). Alteori, din varii motive, precum crearea unei poze favorabile sau a unei imagini atrăgătoare a entității economice, informația rezultată din contabilitate

este deformată, utilizatorii luând decizii greșite în baza ei, fiind manipulați de realitatea economică aparentă, cu urmări negative sau chiar dezastruoase asupra activității viitoare a acestora (Voinea, 2013, p. 109). De aceeași părere este și Macintosh & Shearer, 2000, în concepția cărora contabilii percep veniturile sau capitalul fără a face referire la realitatea fenomenelor sau obiectelor, iar contabilitatea nu mai funcționează conform logicii reprezentării reale a lucrurilor și economiei orientate spre administrare și informare.

Profesia contabilă este constrânsă în ultimul timp deoarece există îndoieli din partea utilizatorilor în legătură cu veridicitatea informației financiare prezentate în situațiile financiare anuale. Marile scandaluri precum Enron, Global Crossing, Tyco, falimentul marilor companii de asigurări în anii '90 ai secolului trecut, precum și criza pieței imobiliare au condus la decepție din partea investitorilor. Toate aceste scandaluri cauzate de informații financiare denaturate au ridicat întrebarea: mai există credibilitate în contabilitatea din prezent? (West, 2003). Probabil această îndoială în ceea ce privește credibilitatea contabilității a apărut deoarece la acel moment aceasta avea responsabilitatea de a se pronunța în mod independent asupra adevărului și exactității informației din situațiile financiare anuale, privilegiu acordat prin normele contabile (Bayou et al., 2011). Ca urmare a acestor crize și scandaluri presa descria situațiile financiare anuale ca fiind false, derutante sau chiar frauduloase (ex. Wall Street Journal, Business Week, Bloomberg).

Shaub & Fischer, 2008 fac referire la trei valori în ceea ce privește etica în profesia contabilă, una dintre acestea fiind: a spune adevărul. După părerea lor, contabilitatea nu trebuie să facă nimic în plus decât să prezinte fenomenele și evenimentele în așa mod cum acestea s-au produs, fără a adăuga sau exclude anumite aspecte care ar putea denatura semnificativ informația rezultată.

Caracteristici calitative ale informației

Informația financiară reprezintă baza procesului decizional în cadrul unei entități economice (Gelard, 2008). Aceasta trebuie să ofere avantaje competitive, atât utilizatorilor interni, cât și celor externi, deoarece în funcție de valoarea economică a informației financiare se va obține câștigul, rezultat în urma deciziei optime (Budugan, 2016).

Din perspectiva sistemului contabil britanic, dar și american (Alexander & Nobes, 2007; Nair & Frank, 1980) informația financiară este esențială în fundamentarea deciziilor investitorilor, iar pentru a limita efectele nefavorabile rezultate din reprezentarea unei realități deformate a entității economice este necesar a fi elaborate reglementări corespunzătoare, bazate pe principii etice.

Pentru ca informația financiară să fie considerată utilă pentru cei interesați aceasta trebuie să respecte anumite criterii sau, mai bine zis, caracteristici calitative. Potrivit standardelor internaționale de raportare financiară (*IFRS, International Financial Reporting Standards*) caracteristicile calitative fundamentale, care trebuie să fie asimilate informației financiare sunt: relevanța și reprezentarea exactă. Totodată acestea sunt completate, de așa-numitele caracteristici amplificatoare: inteligibilitatea, comparabilitatea, verificabilitatea și oportunitatea.

Relevanța este capacitatea informației de a avea influență asupra deciziei utilizatorilor (IASB, 2008). În literatura de specialitate informația trebuie să aibă capacitatea de a fi predictivă și/sau confirmativă, dacă aceasta pretinde a fi relevantă. Valoarea predictivă a informației este determinată de posibilitatea acesteia de a fi utilizată pentru realizarea de prognoze (Francis et al., 2004; Lipe, 1990; Schipper & Vincent, 2003), în timp ce confirmarea sau modificarea unor evaluări anterioare este datorată valorii confirmative a informației (Jonas & Blanchet, 2000). O informație relevantă este în același timp determinată de pragul de semnificație, adică luarea în considerație sau omiterea ei poate influența diferit utilizatorii în luarea deciziilor.

Reprezentarea exactă (eng. *faithful representation*) este a doua caracteristică fundamentală care trebuie să fie respectată în cazul informației financiare prezentate în situațiile financiare anuale. Ca și în cazul relevanței, reprezentarea exactă este determinată de anumite condiții. Astfel, pentru ca o informație să reprezinte exact evenimentele și fenomenele aceasta trebuie să fie neutră, completă și lipsită de erori (IASB, 2008). Literatura de specialitate prezintă patru caracteristici care trebuie să fie asimilate cu reprezentarea exactă: neutralitate, completitudine, lipsa erorilor și verificabilitatea

(Beasley, 1996; Cohen et al., 2004; Dechow et al., 1996; Gaeremynck & Willekens, 2003; Kim et al., 2007; Jonas & Blanchet, 2000; Maines & Wahlen, 2006; McMullen, 1996; Rezaee, 2003; Sloan, 2001; Willekens, 2008).

Potrivit normelor în vigoare prezentarea informației în așa fel încât să respecte criteriile de calitate nu este posibilă, iar pentru satisfacerea obiectivului de maximizare a efectului acestor calități este necesară respectarea lor la un nivel rezonabil (IASB, 2008). Respectarea referențialului contabil și a principiilor contabile impuse poate spori gradul de încredere a utilizatorilor în informațiile financiare, aceștia fiind asigurați că fenomenele și evenimentele care au avut loc sunt reprezentate exact (Maines & Wahlen, 2006).

Situațiile financiare anuale niciodată nu vor putea conține informații complete, ținând cont de faptul că evenimentele și fenomenele sunt prezentate în condiții de incertitudine. De aceea este important ca în situațiile financiare anuale să fie incluse și argumente pertinente în legătură cu estimările și aserțiunile făcute de conducerea entității (Jonas & Blanchet, 2000).

Aplicarea corectă și argumentată a principiilor contabile crește probabilitatea înțelegerii metodelor utilizate de către cei care pregătesc situațiile financiare anuale. Aceasta va conduce la reducerea riscului că informația financiară conține erori (Jonas & Blanchet, 2000; Maines & Wahlen, 2006).

Neutralitatea informației se referă la capacitatea acesteia de a fi obiectivă și echilibrată (Jonas & Blanchet, 2000). O informație neutră nu ar trebui să manipuleze decizia utilizatorului într-o direcție anume. Un exemplu al neutralității în prezentarea informației este prezentarea atât a aspectelor favorabile, în ceea ce privește activitatea entității economice, dar și specificarea celor mai puțin favorabile.

Maines & Wahlen, 2006 afirmă că pentru a atribui eticheta *reprezentare exactă*, informației financiare este necesar ca situațiile financiare anuale să fie auditate și trebuie să primească o opinie fără rezerve. Raportul de audit aduce, astfel, plus valoare informației financiare printr-o asigurare rezonabilă că fenomenele economice au fost reprezentate exact și sunt lipsite de denaturări semnificative (Gaeremynck & Willekens, 2003; Kim et al., 2007; Willekens, 2008).

Inteligibilitatea este una dintre caracteristicile amplificatoare ale informației contabile care se referă la capacitatea acesteia de a putea fi înțeleasă de către utilizatori (IASB, 2008). Pentru a fi inteligibilă, informația trebuie să fie clasificată și să caracterizeze evenimentele și fenomenele așa cum au avut loc acestea, fiind prezentată într-o manieră clară și concisă (Ibidem).

Faptul că, informația trebuie să fie clasificată și caracterizată, denotă buna organizare a acesteia în situațiile financiare anuale și, ca o consecință, este mult mai ușor a găsi informația de care este interesat utilizatorul (Jonas & Blanchet, 2000). Spre exemplu, prezentarea informației din notele explicative sau din contul de profit și pierdere poate oferi mai multe detalii în ceea ce privește profitul (Beretta & Bozzolan, 2004). Explicațiile sub formă de expunere condiționează o înțelegere mai bună a informației (Iu & Clowes, 2004). Utilizarea tabelelor sau graficelor în situațiile financiare anuale, de asemenea, contribuie la o înțelegere mai bună a informației, clarificând relațiile dintre fenomene (Jonas & Blanchet, 2000). Atunci când este inevitabilă utilizarea unor termeni specifici unui domeniu de activitate, mai puțin cunoscuți sau termeni tehnici, este bine să se anexeze un glosar al acestora pentru a crește gradul de inteligibilitate a informației.

Totodată se prezumă că utilizatorii informațiilor financiare dispun de cunoștințele necesare pentru a le putea înțelege și analiza, iar dacă este necesar, aceștia pot apela la un consilier care să le explice pe înțelese informațiile care prezintă interes (IASB, 2008).

A doua caracteristică amplificatoare a informației financiare, **comparabilitatea**, permite utilizatorilor să identifice asemănări și deosebiri ale fenomenelor economice. Aceasta înseamnă că utilizatorii pot face comparații între informațiile financiare din diferite perioade prezentate de una și aceeași entitate economică (comparații în timp), sau pot compara informații oferite de entități diferite (comparații în spațiu) (Toma, 2012). Pentru ca informația să fie comparabilă în timp, este necesar ca entitatea care o furnizează să folosească aceleași politici și proceduri contabile (Jonas & Blanchet, 2000; Vincent & Schipper, 2003). În cazul comparației în spațiu, la fel, este necesar să se țină cont de politicile contabile, precum și de structura situațiilor financiare anuale, de modul de prezentare a tranzacțiilor

și alte aspecte importante, pentru ca rezultatele comparației să prezinte relevanță în procesul decizional (Jonas & Blanchet, 2000).

Prin **verificabilitate**, ca și caracteristică amplificatoare a informației contabile se presupune asigurarea utilizatorilor că aceasta reflectă exact realitatea fenomenelor economice, care au avut loc (IASB, 2008). Pentru a aplica această caracteristică este necesar ca doi verificatori diferiți și independenți să ajungă la un numitor comun, în ceea ce privește prezentarea unui fenomen economic (Toma, 2012). Când ne referim la **oportunitate**, discutăm despre capacitatea informației de a fi utilă în procesul decizional, înainte de a-și pierde calitatea de a putea influența decizia utilizatorului. Cu alte cuvinte, informația contabilă trebuie să fie la îndemâna utilizatorului în locul și în momentul potrivit, pentru a lua o decizie corectă. În cazul situațiilor financiare anuale, o parte a informației pe care acestea o conțin nu mai este oportună, ținând cont de faptul că este o perioadă destul de lungă, în cazul unor entități economice, din momentul încheierii exercițiului financiar și până la publicarea situațiilor financiare anuale auditate. Din contra, trecerea timpului nu are influență asupra oportunității informației financiare, în cazul când utilizatorii au scopul de a realiza prognoze în ceea ce privește evoluția activității entității (Toma, 2012).

Cauzele nerespectării condițiilor de calitate a informației financiare

Caracteristicile calitative ale informațiilor sunt respectate diferit în fiecare țară. Aceasta se întâmplă din diverse motive determinate, fie de referențialele contabile adoptate, fie de modul de interpretare și implementare a referențialului impus, fie de diferențele între reglementările contabile și practicile preferate (Feleagă, 2006).

Reglementările contabile naționale diferă de la un stat la altul, existând o serie de factori care influențează acest aspect. Chiar dacă fenomenul globalizării impune armonizarea și convergența legislației naționale cu cea internațională, totuși există o serie de factori care încetinesc sau chiar împiedică acest proces. Asemenea factori pot fi considerați: diferențele culturale, nivelul de trai, nivelul de dezvoltare economică, existența unor activități sau tranzacții specifice etc.

În același timp, la nivel internațional există două referențiale contabile de bază: Standardele Internaționale de Raportare Financiară (*IFRS*) și Principiile Contabile General Acceptate de SUA (*US GAAP, United States General Accepted Accounting Standards*). Scopul *IFRS* în ceea ce privește raportarea și informația financiară este prezentarea imaginii fidele a poziției și performanței financiare a entității economice, în timp ce *US GAAP* sunt axate, mai degrabă, pe respectarea regulilor de înregistrare a operațiunilor în contabilitate, forma în care acestea se raportează neavând relevanță. Chiar dacă regulile de raportare ar fi unice pentru toate statele lumii, aplicarea acestora va fi diferită, existând o serie de factori care conduc la aceasta. Diferențele apar atunci când se fac estimări sau previziuni, deoarece regulile sunt interpretate într-o anumită manieră, în același timp, traducerea unei norme în diferite limbi poate avea o semnificație diferită, dacă aceasta este făcută de o persoană care nu este nativă a acestei limbi (Hope, 2007).

Diferențele între reglementările contabile și practicile preferate apar atunci când în activitatea entităților și modul de raportare a informațiilor este implicat direct guvernul, prin intermediul autorităților fiscale. Astfel, în funcție de interesele partidului de la guvernare, entitățile economice vor fi obligate să respecte anumite reguli care nu sunt în concordanță cu reglementările contabile internaționale (Ibidem).

Contabilitatea creativă – influența asupra calității informației financiare

Asimetria informațională sau *hazardul moral* (Cooper & Keim, 1983) determinat de calitatea informației pe care o dețin managerii entităților economice, în raport cu *outsider*-ii, adică utilizatorii externi, a creat un conflict de interese și a condus la acțiuni precum: denaturarea informației destinate utilizatorilor externi (Cooper & Keim, 1983), folosirea acesteia pentru obținerea unor beneficii personale (Scott, 2006), luarea unor decizii contrare intereselor investitorilor (Healy & Palepu, 2001). Rezultatul acestor acțiuni va fi întotdeauna o informație care nu reflectă realitatea economică a

entității, asimetria informațională conducând la scăderea lichidității piețelor financiare (Glosten & Milgrom, 1985) și ruina acestora (Cooper & Keim, 1983).

Astfel de acțiuni se pot concretiza în utilizarea practicilor contabilității creative de către manageri, pentru a distorsiona realitatea economică a entității. Luca Paciolo, părintele contabilității, face prima referire la contabilitatea creativă acum o jumătate de secol în celebrul său tratat „Summa de arithmetica, geometria, proportioni et proportionalita” din anul 1494, în care prezintă tehnici de contabilitate creativă. Potrivit lui Naser (1993) „manipularea conturilor este o veche problemă contabilă care pornește din anul 1920”.

Colasse (1997) consideră contabilitatea ca fiind un instrument ciudat. Concepută pentru a descrie entitatea economică, aceasta oferă doar imagini vagi, subiective și incomplete. Fiind necesară pentru a furniza informații, a facilita și a spori procesul decizional, aceasta se dovedește a fi înșelătoare, falsă, retorică și chiar incorectă.

În ultimii ani s-au făcut din ce în ce mai multe cercetări care evidențiază taxonomia practicilor de contabilitate creativă. În lucrarea intitulată „Politici și opțiuni contabile” (2002), profesorii Feleagă și Malciu afirmă despre conceptul de contabilitate creativă că aceasta se folosește de cele mai multe ori cu scopul de a caracteriza procesul prin care profesioniștii contabili utilizează cunoștințele pentru a manipula cifrele din conturile anuale. Collase (1997) este de părere că prin contabilitatea creativă crește performanța companiilor și poziția financiară a acestora, deoarece aspectele negative sunt camuflate.

Malciu (1999) subliniază că există două abordări ale contabilității creative: prima scoate în relief imaginația profesioniștilor contabili pentru care nu s-au găsit soluții contabile normalizate și cea de-a doua vizează aspecte cu privire la modul de aplicare a tehnicilor care au în vedere contabilitatea creativă.

Schipper (1989) menționează faptul că tehnicile de contabilitate creativă presupun o intervenție intenționată asupra modului de raportare financiară prin care se urmărește obținerea unor câștiguri. Healy & Wahlen (1999) presupun că managerii folosesc raționamentul profesional în raportarea financiară pentru denaturarea informațiilor, cu scopul de a convinge investitorii cu privire la performanța entității sau pentru a influența mărimea onorariilor convenite, dacă acestea depind de rezultatele raportate.

Argenti (1976) este de părere că falimentul multor întreprinderi, premisă pentru dezvoltarea multor crize economice, are legătură cu utilizarea tehnicilor de contabilitate creativă. Ca urmare a declinului multor afaceri au avut loc o serie de scandaluri în mediul financiar, încrederea în informația financiară fiind pierdută. Comportamentul utilizatorilor externi, în astfel de cazuri, vizavi de entitatea care raportează informații denaturate va fi unul precaut, posibil chiar ignorant.

Lainez și Callao (1999) consideră contabilitatea creativă ca fiind utilizarea posibilităților oferite de legislația în materie contabilă de a elabora rapoarte financiare care să reflecte un deziderat, mai degrabă, decât o imagine obiectivă a realității. Faptul că un contabil se comportă creativ, prezentând realitatea economică a unei entități economice așa cum o vede el sau ar vrea ca cei din jur să o perceapă, la prima vedere pare a fi o încercare nevinovată, dar cu impact negativ asupra deciziilor utilizatorilor și imaginii entității pe piața de capital (Voinea, 2013). De aici apare și comportamentul precaut al utilizatorilor, când vine vorba de contabilitatea creativă.

Contabilitatea creativă nu este contrară legii, adică ea acționează în conformitate cu principiile, normele și practicile contabile, însă nu și în spiritul acestora. Aceasta constă în utilizarea normelor, folosindu-se de flexibilitatea sau uneori chiar lipsa acestora pentru a furniza informații în mod diferit decât dacă s-ar acționa în spiritul legii. Contabilitatea creativă, în aceste condiții este asociată cu cuvintele: înșelăciune sau denaturare a normelor (Naser, 1993).

Prin urmare, contabilitatea creativă poate fi considerată o formă legală a fraudei (Bistriceanu, 2008), deoarece ca și cea din urmă, ea este bazată pe distorsionarea realității și reprezintă una din cauzele apariției dificultăților financiare ale întreprinderilor (Tabără & Rusu, 2013). Atunci când managerii utilizează practici de contabilitate creativă, ei nu-și mai pun problema existenței eticii în afaceri, fiind determinați de circumstanțe să acționeze. Aceștia se folosesc de lacunele existente în reglementările

contabile și caută soluții pentru a prezenta o situație optimă și eficientă a activității întreprinderii (Bistriceanu, 2008).

Concluzii

Încă de la apariția acesteia, contabilitatea a fost considerată un instrument important în economie, tocmai din motiv că prin intermediul ei putea fi prezentată o imagine completă și reală a situației unei averi, întreprinderi, națiuni etc. În prezent contabilitatea se confruntă cu probleme legate de integritatea și calitatea situațiilor financiare anuale, sursă principală de informare pentru investitori și alți utilizatori interesați. Legislația contabilă este optimizată de la an la an, pentru a spori calitatea informațiilor financiare prezentate de managementul entităților economice și a reduce efectul unor practici de contabilitate creativă, care distorsionează realitatea economică, adică imaginea fidelă a poziției și performanței financiare a entității. Aceste încercări nu sunt suficiente, argumente în acest sens fiind falimentul multor mari companii sau fraudele descoperite, ca urmare a utilizării unor astfel de practici.

Principalele caracteristici pe care ar trebui să le posedă o informație considerată a fi de calitate în procesul decizional, potrivit *IFRS* sunt: relevanța și reprezentarea exactă, fiind completate de inteligibilitate, comparabilitate, oportunitate și verificabilitate. Chiar dacă o informație nu poate respecta în același timp toate aceste caracteristici, este important ca aceasta să fie prezentată în așa manieră, încât să aibă valoare de decizie.

Scopul acestui studiu a fost să aducă argumente în ceea ce privește prezentarea realității economice de către contabilitate. Pe de o parte, contabilitatea a fost prezentată ca actor principal în furnizarea de informații utile, relevante și necesare în procesul decizional, pe de altă parte au fost prezentate argumente în ceea ce privește prezentarea unor informații financiare, folosind tehnici de contabilitate creativă, care distorsionează imaginea fidelă a poziției și performanței financiare a întreprinderii.

Utilizarea tehnicilor de contabilitate creativă îi avantajează doar pe manageri, atunci când remunerațiile lor depind de performanțele întreprinderii, însă pe scurt timp, deoarece legislația fiscală și contabilă se perfecționează și ține pasul cu inovațiile și creativitatea contabilă din prezent. Utilizatorii externi care beneficiază de pe urma unor informații rezultate din utilizarea contabilității creative vor rămâne în pierdere de fiecare dată, deoarece deciziile pe care le vor lua vor pleca de la niște informații distorsionate, incapabile să furnizeze previziuni.

Pentru a atenua efectul unor practici de manipulare a performanțelor obținute de o entitate este necesar un control mai riguros al activității acestora, prin auditul situațiilor financiare, mai ales pentru entitățile care prezintă un interes deosebit pentru investitori, precum și elaborarea de reglementări privind raportarea, care să fie cu un pas înaintea creativității contabililor.

Legislația fiscală și contabilă trebuie să fie explicită, inteligibilă și cu norme metodologice de aplicare specifice, pentru toate activitățile care se desfășoară în cadrul entităților economice. Acestea nu trebuie să fie interpretabile, ci foarte clar specificate, pentru ca să nu existe loc de alte păreri sau discuții.

Gradul de încredere al utilizatorului în informațiile financiare depinde în mare măsură de reputația entității și conformarea acesteia la referențialul contabil și fiscal în ceea ce privește contabilitatea și raportarea financiară. Riscul crește odată cu sporirea investițiilor, din această cauză managerii întreprinderilor ar trebui să furnizeze informații în așa măsură, încât să diminueze riscurile și să permită luarea unor decizii corecte pentru viitor, deoarece acestea influențează desfășurarea în condiții de continuitate a activității întreprinderii.

Responsabilitatea managementului entității economice, în ceea ce privește raportarea financiară, trebuie să țină de respectarea legislației contabile și orientarea către prezentarea realității *reale* a entității, pentru a conduce utilizatorii externi la decizii potrivite și oportune și a evita dificultățile economice viitoare sau chiar falimentul entității.

Bibliografie

- Alexander, D.; Nobes, C. 2007. *Financial accounting. An international introduction*. 3rd edition, Harlow: Pearson Education.
- Bayou, M. E.; Reinstein, A.; Williams, P.F. 2011. To tell the truth: A discussion of issues concerning truth and ethics in accounting, *Accounting, Organizations and Society*, 36: 109-124.
- Beasley, M. 1996. An empirical analysis of the relation between board of director compensation and financial statement fraud. *The Accounting Review*, 71(4): 443-466.
- Beretta, S.; Bozzolan, S. 2004. A framework for the analysis of firm risk communication. *The International Journal of Accounting*, 39: 265-288.
- Bistriceanu, Gh.D., 2008. *Sistemul fiscal al României*, București: Editura Universitară.
- Brewster, M. 2003. *Unaccountable: how the accounting profession forfeited a public trust*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Cohen, J.; Krishnamorthy, G.; Wright, A. 2004. The corporate governance mosaic and financial reporting quality. *Journal of Accounting Literature*, 23: 87-152.
- Colasse, B. 1997. *Enciclopedia de gestion*. 2nd edition, Paris: Editura Economică.
- Cooper, K.; Keim, G. D., 1983. The Economic Rationale for the Nature and Extent of Corporate Financial Disclosure Regulation: A Critical Assessment. *Journal of Accounting and Public Policy*, 2(3): 189-205.
- Dechow, P. M.; Sloan, R. G.; Sweeney, A. P. 1996. Causes and consequences of earnings manipulation: An analysis of firms subject to enforcement actions by the SEC. *Contemporary Accounting Research*, 13(1): 1-36.
- Feleagă, N., 2006. Contabilitatea din România la ora convergențelor cu directivele europene și referențialul internațional, România în Uniunea Europeană. Potențial de convergență, *supliment al Revistei de Economie teoretică și aplicată*, : 94.
- Feleagă, N., Malciu, L., 2002. *Politici și opțiuni contabile*, București: Editura Economică.
- Francis, J.; LaFond, R.; Olsson, P.; Schipper, K. 2004. Cost of Equity and Earnings Attributes. *The Accounting Review*, 79(4): 967-1010.
- Gaeremynck, A.; Willekens, M. 2003. The Endogenous Relationship between Audit-Report Type and Business Termination: Evidence on Private Firms in a NonLitigious Environment. *Accounting and Business Research*, 33(1): 65-79.
- Glosten, L. R.; Milgrom, P. R. 1985. Bid, Ask and Transaction Prices in a Specialist Market with Heterogeneously Informed Traders. *Journal of Financial Economics*, 14(1): 71-100.
- Goldberg, L. 2001. *A journey into accounting thought*, editat de Leech, L.S., London and New York: Routledge.
- Healy, P. M.; Palepu, K. 2001. Information Asymmetry, Corporate Disclosure, and the Capital Markets: A Review of the Empirical Disclosure Literature. *Journal of Accounting and Economics*, 31: 405-440.
- Healy, P. M., Wahlen, J. M. 1999. A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting Horizons*, 13: 365-383.
- Hope, Ole-K. 2007. Attribute differences between U.S. GAAP and IFRS earnings: An exploratory study, *The International Journal of Accounting*, 42(2): 123-142.
- Horomnea, E.; Budugan, D.; Georgescu, I.; Istrate, C.; Bețianu, L.; Dicu, R.; 2012. *Introducere în contabilitate concepte și aplicații*, Iași: Tipo Moldova.
- IASB, 2010, *Cadrul general conceptual de raportare financiară*. Available on the Internet:<http://mf.gov.md/sites/default/files/documente%20relevante/cadrul_general_conceptual_de_raportare_financiar.pdf>.
- IASB, 2008. *Exposure Draft on an improved Conceptual Framework for Financial Reporting: The Objective of Financial Reporting and Qualitative Characteristics of Decision-useful Financial Reporting Information*. London.
- Iu, J.; Clowes, C. 2004. Evaluating a measure of content quality for accounting narratives (with an empirical application to narratives from Australia, Hong Kong, and the United States). *Working paper series*.
- Jonas, G.; Blanchet, J. 2000. Assessing Quality of Financial Reporting. *Accounting Horizons*, 14(3): 353-363.
- Kim, J.; Simunic, D.; Stein, M.; Yi, C. H. 2007. Voluntary Audits and the Cost of Debt Capital for Privately Held Firms: Korean Evidence. *Working paper series*.
- Lipe, R. 1990. The relation between stock returns and accounting earnings given alternative information. *The Accounting Review*, 65: 49-71.
- Macintosh, N.; Shearer, T. 2000. The accounting profession today: A poststructuralist critique. *Critical Perspective on Accounting*, 11: 607-626.

- Maines, L.; Wahlen, J. 2006. The Nature of Accounting Information Reliability: Inferences from Archival and Experimental Research. *Accounting Horizons*, 20(4): 399-425.
- Malciu, L. 1999. *Contabilitate creativă*, București: Editura Economică.
- McMullen, D. 1996. Audit committee performance: An investigation of the consequences associated with audit committees. *Auditing*, 15(1): 87-103.
- Mongestern, O. 1967. *On the accuracy of economic observations*. 2nd edition, Princeton: Princeton University Press.
- Morgan, G. 1988. Accounting as Reality construction: Towards a new epistemology for accounting practice, *Accounting, Organizations and Society*, 13(5): 477-485.
- Nair, R.D.; Frank, W.G. 1980. The impact of disclosure and measurement practices on international accounting classifications. *The Accounting Review*, 55(3): 426-450.
- Naser, K. 1993. *Creative accounting: it's nature and use*. London: Prentice Hall International.
- Rezaee, Z. 2003. High-quality financial reporting: The six-legged stool. *Strategic Finance*, 84(8): 26-30.
- Schipper, K. 1989. Commentary on earnings management. *Accounting Horizons*, (December): 91-102.
- Schipper, K.; Vincent, L. 2003. Earnings Quality. *Accounting Horizons*, 17: 97-110 (Supplement).
- Scott, W.R. 2006. *Financial Accounting Theory*. 4th edition, Toronto: Pearson-Prentice Hall.
- Sloan, R. 2001. Financial accounting and corporate governance: a discussion. *Journal of Accounting and Economics*, 32: 335-347.
- Tabără, N.; Rusu, A. 2011. Considerații privind impactul contabilității creative asupra calității informațiilor prezentate în situațiile financiare anuale. *Revista Audit Financiar*, 11: 37-44.
- Voinea, M. M. 2013. Contabilitatea – o reprezentare normativă a realului economic? *Management Intercultural*, 2(28): 108-114.
- West, B. 2003. *Professionalism and accounting rules*. London: Routledge.
- Willekens, M. 2008. Effects of external auditing in privately held companies: Empirical evidence from Belgium. *Working paper series*.